

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

3. An materia prima sit ita pura potentia, vt non includat essentialiter vllum actum Metaphysicum, aut Physicum.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

& corruptionem acquirit aliquam perfectionem, quam per se appetit, nimirum formam substantialem, qua intrinsece & per se proficitur.

Dicitur compositum substantiale per generationem accipit esse, ergo acquirit aliquam perfectionem per generationem, & consequenter potest dici esse radix generationis. Et similiter potest discursu de forma.

Respondeo secundo, quamvis totum concederetur, nihil esse contra nos, quia non esset radix corruptionis, dicitur autem in conclusione quod materia sit causa & radix generationis & corruptionis.

Respondeo tertio, illud non dici proprie radicem generationis, quod per ipsam generationem fit: forma autem, & compositum fiunt per generationem, & propterea, quamvis acquirant esse per eam, non erunt radix eius intrinseca.

CONCLUSIO II.

Non est generabilis aut corruptibilis terminabilis.

10. *Materia prima non est generabilis aut corruptibilis terminabilis.* Hæc etiam est communis, & probatur, quia non potest produci nec destrui per generationem aut corruptionem: ergo, &c. probatur antecedens, quia quod producit per generationem, aut destruitur per corruptionem, debet habere subiectum; sed materia non habet subiectum ex quo fieret, cum sit primum subiectum: ergo &c. Et hæc ratio probat quod neque per divinam potentiam posset esse terminus generationis aut corruptionis. Hinc sequitur nullum agens naturale posse producere materiam primam, aut eam destrucere; quia hinc sequitur quod non possit produci aut destrui nisi per creationem, aut annihilationem; agens autem naturale non potest creare, aut annihilare: ergo agens naturale nequit producere, aut destrucere materiam primam. Probatur consequentia, quia substantia non potest produci nisi per generationem aut creationem, nec destrui nisi per corruptionem aut annihilationem.

11. *Sed obiicit contra hoc Laurentius Valla*, quia agens naturale potest producere formam, quæ perfectior est: ergo & materiam, quia quod potest in plus, potest in minus.

Confirmatur primo, quia non requiritur maior virtus in causa, quam sit in effectu: sed agens naturale habet omnem virtutem, quæ est in materia prima, & aliquid amplius: ergo potest esse causa respectu eius.

Confirmatur secundo, quia vermes producti in speciebus sacramentalibus non præsupponunt ullam materiã, ex qua fiant: sed eorum materia simul cum ipsis producit ab agente naturali: ergo causa naturalis potest producere materiam.

Respondeo negando consequentiam cum sua probatione: nam homo est perfectior bruto, & lapide, & arbore, quæ tamen nequit producere, quamvis possit producere alium hominem. Itaque non ex perfectione materiæ oritur, quod non possit produci per causam naturalem, sed ex modo producendi, qui competit ipsi, nimirum creatione; qui modus etiam rebus imperfectissimis potest convenire. Quod autem talis modus producendi competit materiæ, probatur, quia alias produceretur ex subiecto, & sic ipsa non esset primum subiectum.

Et per hoc patet ad primam confirmationem, quia non sufficit æqualis virtus, nec etiam maior, sed ulterius requiritur quod effectus contineatur in virtute causæ, & quod non habeat modum producendi, qui non possit competere causæ.

12. *Ad secundam confirmationem respondeo* negando minorem, sed materiam, quæ tum producitur, creatur à Deo de nouo, vel reproducitur antiqua. Et si quæratur, cur id facit, *Respondeo*, quia voluit concurrere cum illis speciebus, quantum ad omnes actiones naturales non minus quam si subesset illis substantia panis; vnde cum, si adfuisset substantia panis, agentia naturalia circumstantia tum, cum producantur vermes, producerent vermes ex materia panis, Deus defectum istius materiæ supplet producendo de nouo vel illam vel aliam, ex qua vermes isti generentur.

Obiicit secundo, si materia est incorruptibilis naturaliter,

erit perfectior formis substantialibus, quæ sunt corruptibile.

Respondeo negando sequelam, nam ex hoc solum habetur quod sit magis durabilis naturaliter, sed hic excessus est excessus tantum secundum quid.

Confirmatur, quia homo facilius corrumpi potest naturaliter quam lapis aut ferrum, & tamen non propterea est imperfectior lapide aut ferro, quia scilicet inde sequitur tantum maior excessus in duratione, non vero in operationibus aut aliis perfectionibus.

QVÆSTIO III.

An materia prima sit ita pura potentia, ut non includat essentialiter vllum actum metaphysicum aut physicum.

13. **N**on est quæstio de potentia actiua, quia communiter supponitur materiam primam non esse actiuam; & si sit aliquo modo actiua, certum est quod non sit solummodo actiua, sed etiam receptiua; nec etiam est quæstio de potentia obiectiua, prout illud dicitur potentia obiectiua, aut potius in potentia obiectiua, quod est possibile, sed nondum existit in rerum natura neque propria, neque aliena existentia; nam omnes fatentur materiam primam realiter existere. Quæstio ergo est de potentia susceptiua. Ut autem adhuc melius intelligatur controuersia,

Aduertendum est, aliud esse potentiam susceptiuam, aliud esse puram potentiam susceptiuam. Illud est pura potentia susceptiua, quod potest recipere aliquam actum seu formam, & sic paries est potentia susceptiua respectu albedinis, intellectus respectu intellectiõis. Illud est pura potentia susceptiua, quod non includit intrinsece tanquam partem essentialem sui aliquem actum aut formam, & potest tamen recipere aliquam formam. Quia vero res potest includere intrinsece tanquam partem essentialem sui aliquam formam physicam realiter à se distinctam, ut homo includit etiam, ignis formam substantialem ignis, & potest etiam includere aliquam formam metaphysicam, ut homo includit rationalitatem realiter sibi identificatam; si autem includat formam physicam, quamvis posset recipere aliam formam physicam, erit quidem potentia susceptiua physica, sed non erit pura potentia physica; si vero includat formam metaphysicam, quamvis posset recipere aliam formam metaphysicam, erit potentia metaphysica, sed non erit pura potentia metaphysica. Hinc illud est pura potentia physica, quod non includit intrinsece, tanquam partem essentialem sui, formam physicam; & illud est pura potentia metaphysica, quod non includit tanquam partem essentialem sui formam metaphysicam.

14. Ex quo patet hanc quæstionem duplicem posse habere sensum, primus est, an materia prima sit ita pura potentia physica, ut non includat vllum actum, tanquam partem essentialem physicam sui. Secundus est, an sit ita pura potentia metaphysica, ut non includat vllum actum vel formam metaphysicam, tanquam partem sui.

Prima sententia est materiam primam esse ita puram potentiam, ut neque includat vllum actum physicum aut metaphysicum. Hanc tenent puriores Thomistæ, quos citat & sequitur *Ruinshoic & Complutensæ quæst. 2.*

Secunda sententia est materiam primam includere actum metaphysicum, non vero physicum, & propterea eam esse in pura potentia susceptiua physica, non vero metaphysica. Hæc est communior iam cum *Doctore 2. di. 12. q. 1.* cum suis omnibus, quos sequuntur *Suares disp. 13. Met. scilicet 5.* & recentiores fere omnes.

CONCLUSIO I.

Materia prima est ita pura potentia susceptiua physica, ut nullum actum physicum includat tanquam partem essentialem physicam sui. Hæc est communis apud auctores vtriusque sententiæ.

Probatur euidenter, quia alias non esset primum subiectum physicum, & consequenter non esset materia prima. Probatur sequela, quia si includeret aliquem actum physicum, K k 2 ille

Quid sit pura potentia susceptiua.

Duplex sensus quæstionis.

Materia prima est pura potentia physica.

ille actus deberet habere aliquod subiectum, quod etiam esset inclusum in materia, quia alias non esset actus: sed illud subiectum esset prius quam esset materia prima, quia partes physice sunt priores toto physico: ergo materia prima non esset subiectum primum.

Probaturs secundo, quia alias materia prima non esset primum principium rerum naturalium, nam fieret ex alio principio in eodem genere causa, in quo alia fiunt ex ipsa materia: fieret enim ex parte physice componente receptiva, nimirum ex illo subiecto quod actuaretur per formam physicam, quam includeret: sed hoc est absurdum.

Confirmatur: illud subiectum, ex quo fieret materia prima, vel includeret aliam formam physicam, & aliud subiectum, vel non includeret: si includeret, tum daretur processus in infinitum, quod in proposito hoc est absurdum, & gratis dictum; si non includeret, ergo idem dicendum de ipsa materia prima: quia est eadem ratio de ipsa, & illo alio subiecto quantum ad hoc.

CONCLUSIO II.

16. *Materia prima non est ita pura potentia, quin includat actum metaphysicum.* Hæc est iuxta secundam sententiam contra primam.

Probaturs, quia materia prima includit gradum entis incompleti, & substantiam incompletam, & partis physice susceptivam, & isti gradus sunt eodem modo inter se distincti, quo gradus entis completi, & substantie completæ, & substantie compositæ ex partibus physicis; sed ex illis gradibus formalitas seu gradus substantie est differentia contrahens gradum entis, & gradus partis susceptivæ est differentia contrahens gradum substantie incompletæ, & consequenter gradus substantie est actus metaphysicus actuans metaphysicè gradum substantie incompletæ; ergo materia prima includit tanquam partem essentialem metaphysicam sui actum metaphysicum, & consequenter non est pura potentia metaphysica.

Confirmatur: homo includit actum metaphysicum, quia includit rationalitatem, quæ est actus metaphysicus actuans, & determinans animal ad esse hominis: sed materia prima includit susceptivam, quæ est differentia contrahens rationem substantie incompletæ ad esse materiae primæ: ergo includit essentialiter actum metaphysicum.

Confirmatur secundo, quia ideo colligitur quod homo includat actum metaphysicum, quia videmus quod includat plures formalitates, in quarum una convenit cum aliis rebus distinctæ naturæ ab ipso (nempe in animalitate) sed materia prima convenit cum forma substantiali in ratione entis incompleti substantialis, & disconvenit ab illa in ratione partis susceptivæ substantialis & primi subiecti: ergo debet dici quod includat actum metaphysicum, nempe differentiam illam, per quam distinguitur à forma & aliis rebus. Quod si quis negaret huiusmodi formalitates diversas in materia prima, profecto eodem modo & æque facile posset negare formalitates diversas in homine, aut quavis alia re.

Confirmatur tertio, quia materiae primæ sublunarium omnium sunt eiusdem speciei inter se, & diversæ speciei à materia cælestium in sententia aduersariorum: ergo omnes materiae sublunares conveniunt in differentia una specifica, per quam distinguuntur specie à materia cælestium.

17. *Dices cum Complutensibus* materiam primam sublunarium esse eiusdem speciei negatiuè, non vero positivè.

Contra, quia hæc responsio est gratissima, & eodem modo posset quis dicere quod humana natura esset eiusdem speciei negatiuè tantum & non positivè. *Deinde* materiae primæ sublunares habent positivam formalitatem, secundum quam conveniunt inter se & disconveniunt ab aliis rebus: ergo sunt positivè eiusdem speciei.

Dices materiam primam non esse eiusdem speciei positivè, quia non habet differentiam;

Contra, quia habet formalitatem per quam convenit cum aliis rebus, & aliam per quam differt ab illis non minus quam homo: ergo habet differentiam non minus quam homo.

Includit metaphysicum.

Dices eam differre seipsa, & non per differentiam. *Contra*, sic etiam posset quis dicere de homine ac de Angelo, quod nimirum differret se ipso ab illis rebus, à quibus differt. *Deinde*, si per hoc quis velit quod differat seipso, id est ratione alicuius formalitatis in ipsa incluse, verum est, sed non ad rem, quia hoc non tollit, quin habeat differentiam per quam differat: si velit dicere quod seipsa totaliter differat, ita ut non conveniat in vlla formalitate cum aliis rebus, falsum est; quia convenit cum forma in ratione entis incompleti substantialis.

Quod si dicatur cum *Ruisio*, quod materia non sit species completa directe collocabilis in prædicamento substantiæ, hoc vltro concedendum est; sed inde non inferitur, quin includat actum metaphysicum incompletum, nec nos de alio actu loquimur.

Adde aduersariorum fundamenta esse leuissima, & multo facilioris solutionis quam nostra, ut ex eorum solutione patebit.

18. *Obiicies primò*: si materia secundum se, & prout distinguitur à forma, haberet actum, aut differentiam metaphysicam, per illam distingueretur ab aliis rebus: sed hoc est absurdum: ergo. *Probaturs minor*, quia omnis distinctio positivæ specifica est à forma: ergo si materia distingueretur secundum se positivè, & specificè ab vlla re, haberet formam, & non haberet formam; haberet quidem, quia distingueretur, non haberet autem, quia supponitur considerari quatenus non includit formam.

Respondeo negando minorem, & distinguendo antecedens probationis: omnis distinctio est à forma physica vel metaphysica, transeat; à forma physica sola, negotium quia certum est Angelos distingui specie inter se, quavis non habeant formam physicam; tum quia cæli (si tamè content materia diversæ speciei à materia sublunarium, ut tenent aduersarij) sine dubio distinguuntur specie à sublunariis non solum ratione formæ, sed etiam ratione materiæ; tum denique quia gratissime dicitur quod omnis distinctio sit à forma physica. Distinguo etiam consequens: si materia secundum se distingueretur, haberet formam physicam, & non haberet formam physicam, nego; haberet formam metaphysicam, & non haberet formam physicam, concedo consequentiam.

19. *Dices cum Complutensibus*: ad hoc ut aliquid habeat formam seu differentiam specificam seu metaphysicam, debet habere principium aliquod, & radicem, unde desumatur: sed tale principium non potest esse, nisi vel actus informans, qualis est forma substantialis, vel actus subsistens qualis est Angelus; ergo cum materia nec habeat vllum actum ex his, nec etiam sit vllus actus ex illis, non poterit includere actum metaphysicum.

Confirmatur ab iisdem, quia genus habet desumi, tanquam à radice, vel à materia prima, quæ est pura potentia, vel ab aliquo, quod habeat aliquid veræ potentialitatis admixtum: ergo differentia metaphysica desumi debet ab aliquo quod physicè habeat rationem actus vel informantis vel subsistentis.

Respondetur negando minorem; tale enim principium est quæcumque entitas realis, & physica, quæ est diversæ naturæ ab alia entitate reali, & physica, & talis entitas est materia prima.

Ad confirmationem respondeo negando consequentiam, neque enim sequitur illud consequens, sed potius sequeretur hoc aliud: ergo debet differentia desumi ab aliquo, quod est actus vel habet aliquid actualitatis, & concedo libenter hanc consequentiam; materia autem habet aliquid actualitatis, quia habet in se gradum determinationis entis incompleti, & substantie incompletæ, quod sufficit.

20. *Obiicies secundo*, ex iisdem Complutensibus: si materia esset aliqua species positivæ incompleta, aut haberet differentiam, qua constitueretur in esse talis speciei, deberet reduci ad aliquam speciem completam: sicut n. species imperfecta reducit ad perfectam, ita incompleta ad completam: sed non potest reduci ad vllam speciem completam, quia non ad omnes, cum non participet

Non omnis distinctio est à forma physica.

naturam omnium; neque ad aliquam vnam, quia non potius ad vnam quam ad quamcumque aliam.

Respondeo negando minorem, potest enim reduci ad quamcumque speciem substantiæ materialis physice compositæ, quia est pars essentialis cuiuscumque talis substantiæ, & bene potest pars reduci ad totum; neque alio modo debet participare omnes illas species, nisi quatenus debet esse talis pars earum. *Adde* argumentum hoc posse retorqueri, quia omnis species incompleta negatiue tam bene reduci debet ad speciem completam, quam species incompleta positiue: sed materia secundum aduersarios est species incompleta negatiue: ergo vel debet reduci ad aliam speciem completam, vel non debet: si debet & potest, ergo similiter poterit reduci, quamuis esset species incompleta positiue; si non potest nec debet, ergo nec debet etiam sic reduci, quamuis esset species incompleta positiue.

QVÆSTIO IV.

Utrum materia prima sit actus entitatus.

21. **Q**uæstio hæc potest, & solet etiam ita disputari, vt omnino sit de nomine, potest tamen etiam sic examinari, vt sit etiam de re. Si enim per actum entitatum intelligatur illud quod existit realiter, & non est potentia tantum obiectiua, prout est Anti-Christus iam, sicut *Scotus 2. d. 12. quæst. 1.* & multi *Scotista* intelligunt, nemo potest dubitare quin materia prima sit actus entitatus, & *Thomista*, qui absolute negant materiam primam esse actum entitatum non negant eam esse actum entitatum in hoc sensu; vnde inter illos, & *Scotistas*, intelligentes hoc modo actum entitatum, est quæstio tantum de nomine.

Sensus
quæstio-
nis.

Alio modo potest per actum entitatum intelligi omne illud quod habet existentiam sibi propriam non existens per existentiam alienam, nec potens sic existere; & in hoc sensu est quæstio hæc realissima, nam sensus esset an materia prima habeat existentiam sibi propriam distinctam ab existentia formæ.

Prima sententia est quod materia non sit actus entitatus; nec includat talē actum. Ita puriores *Thomista* citati à *Complutensibus* hic *quæst. 2.* ex quibus tamen aliqui dicunt, vt *Ruinus* ibidem, quod materia prima habeat propriam existentiam communicatam tamen sibi à forma; alij vero communius dicunt, quod existat eadem ipsa existentia, qua forma existit.

Secunda sententia est *Doctoris 2. dist. 12. quæst. 1.* cum suis omnibus, & recentioribus communiter in hac materia, nempe quod materia prima sit actus entitatus.

CONCLUSIO.

22. *Materia prima non est ita pura potentia, quin includat actum entitatum, aut sit actus entitatus.* Hæc est iuxta secundam sententiam contra primam.

Materia
includit
actum
entita-
tium.

*Probat*ur, quia si intelligamus per actum entitatum illud, quod realiter existit, & non est in potentia obiectiua, aut si dicamus illud quod sic existit includere actum entitatum, certum est materiam primam esse actum entitatum, aut includere talem actum, quia certum est quod realissime existit; alias composita non existerent realiter, nec formæ etiam materiales, quia hæc educuntur realiter à potentia materiæ, & dependent in esse, & conservari à materia; quod fieri non posset, nisi materia realiter existeret. Si autem dicatur illud esse actus entitatus, aut includere actum entitatum, quod habet propriam, & peculiarem existentiam, probatur quod materia, vt distinguitur realiter à forma, habeat peculiarem, & propriam existentiam distinctam realiter ab existentia formæ. *Probat*ur inquam hoc primo, quia, vt in *Metaphysica* ostendetur, existentia realis realiter identificatur rei existenti per illam, neque aliquid potest existere realiter per aliquid à se realiter distinctum sed materia distinguitur realiter à forma & ab existentia formæ: ergo existit per propriam existentiam distinctam ab existentia formæ.

23. *Probat*ur idem secundo, quia omnis actio realis causæ effectiue habet pro termino aliquid, vt existens; per talē enim actionem nihil aliud facit efficiens, quam com-

municare existentiam rei, seu efficere vt aliquid, quod ante non existeret, existat; ergo vbi sunt duæ actiones realiter distinctæ, & habentes terminos realiter distinctos, quilibet ex illis terminis debet habere existentiam sibi correspondentem: sed actio productiua materiæ, & actio productiua seu educiua formæ sunt actiones reales distinctæ rationis, quia vna est creatio, altera educio, & habent etiam terminos distinctos, vna nempe materiam, & altera formam: ergo tam materia quam forma debet habere propriam existentiam.

Et si dicas, quod vterque terminus posset terminare actionem realem vt existens, quamuis vterque existeret eadem existentia, & consequenter quod non sit necesse vt existant diuersis existentibus.

Contra, quamuis hoc posset dici quando vterque terminus simul produceretur, tamen in proposito nostro nequit habere locum, quia materia prius natura producit quam forma.

24. *Vnde probatur idem tertio*, & confirmatur præcedens probatio: quidquid producit realiter prius tempore aut natura quam aliud, debet pro illo priori habere existentiam & terminare actionem, vt existens: sed materia prius natura saltem producit quam forma: ergo pro illo priori debet habere existentiam aliquam, secundum quam posset terminare actionem illam realem, per quam producit: sed nō habet existentiam formæ, quæ in illo priori nondum producta est: ergo aliam, & consequenter materia habet propriam existentiam, siue existentia distinguatur realiter à materia; siue non. Et hæc probatio conuincit contra *Ruinum*, quod materia non habeat existentiam suam distinctam quidem ab existentia formæ, sed communicatam tamen à forma.

Dices materiam esse priorem forma in genere causæ materialis, posteriorem vero in genere causæ formalis. Sed præterquam quod hoc sit fallum, vt agentes de mutua causalitate causarum dicemus: Adhuc contra est, quod vt est prior, in quocumque genere est prior, debet habere existentiam: sed non potest habere existentiam formæ, ergo aliam, & consequenter propriam.

*Probat*ur idem quarto: si materia existeret existentiæ formæ aut existentia comunicata à forma, sequeretur quod produceretur à causa secunda productiua formæ, v. g. ab igne & aqua & similibus, & consequenter quod aut non produceretur semper per creationem, aut quod ignis naturaliter crearet, & aliæ causæ secundæ: consequens est cōtra omnes Peripateticos etiam aduersarios, ergo & antecedens. *Probat*ur sequela maioris: quidquid comunicat existentiam alicui rei, aut producit eius existentiam, producit ipsam rem, eatenus enim potest aliquid produci, quatenus potest produci eius existentia aut comunicari ipsi: sed ignis verbi gratia producit formam ignis cum eius existentia: ergo, si hæc ipsa existentia est existentia materiæ primæ, producit etiam materiam primam, & comunicat ipsi eius existentiam.

26. *Probat*ur quinto, quia potest forma existere, quin existat materia, vt est euident in anima rationali, & in quacumque etiam alia forma absoluta substantiali, quæ de potentia absoluta potest existere non existente vlla materia, aut saltem sine quacumque materia, quam semel informauit: ergo materia non existit per existentiam formæ. *Probat*ur consequentia, quia videtur impossibile quod rei alicuius existentia existat, non existente ipsa metre, cuius est existentia.

*Confirmat*ur hoc, quia de facto existit anima rationalis, & materia quæ informabatur per ipsam, & tamen illa materia non existit per animam rationalem: ergo per existentiam animæ nunquam existeret, & consequenter materia non existit per existentiam formæ. *Secunda consequentia* est euident in sententia aduersariorum, qui in homine non ponunt nisi vnam formam substantialem, quæ est anima. *Probat*ur prima consequentia: quoties existit res aliqua, & existentia, per quam nata est existere, debet existere per illam existentiam: ergo si materia existit simul cum existentia animæ, sequitur quod non sit nata existere per existentiam animæ.